МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Латинська мова»

Освітньо-професійна програма **«Фармація, промислова фармація»**
Спеціальність **І 8 Фармація, промислова фармація**
Освітній ступінь **Другий (магістерський)**

Статус дисципліни	ОК 6, нормативна навчальна дисципліна
Рік навчання	перший
Мова освітнього процесу	українська, англійська
Кафедра, відповідальна за реалізацію	мовної підготовки та гуманітарних наук, м. Дніпро, вул. Севастопольська, 17 email: languages@dma.dp.ua, 201@dmu.edu.ua https://201.dmu.edu.ua/home
Розклад занять	https://sites.google.com/dmu.edu.ua/201/studentam/rozkladi https://sites.google.com/dmu.edu.ua/201/english/schedules
Навчально-методичне забезпечення дисципліни	https://sites.google.com/dmu.edu.ua/201/studentam/biblioteka https://sites.google.com/dmu.edu.ua/201/english/library

Анотація навчальної дисципліни

Мета: формування професійно-орієнтованої комунікативної компетентності та закладання основ знань з фармацевтичної та медичної термінології з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності.

У сучасних умовах, коли виникла нагальна потреба розуміти і знати фахову літературу, що з'являється на міжнародному професійному ринку, доцільно спрямовувати оволодіння греко-латинською лексикою в напрямі уніфікації української та західноєвропейської терміносистем.

Така уніфікація, не усуваючи своєрідності й переваг рідного мовлення, сприяє зближенню, взаєморозумінню представників різних народів та професій.

Латинські найменування лікарських засобів вживаються як офіційні в багатьох національних фармакопеях, у Міжнародній фармакопеї й виданнях Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). У деяких країнах світу, в тому числі й у нашій країні, латинською мовою прописуються рецепти. Знання основ латинської граматики, спеціальної лексики й основного греко-латинського словотворчого фонду забезпечує професійну термінологічну грамотність спеціаліста, водночас заочно підвищує його загальнокультурний рівень.

При вивченні навчальної дисципліни сформувати такі ключові компетентності:
загальні:
ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
ЗК06. Здатність працювати в команді.
ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
спеціальні:
ФК02. Здатність здійснювати консультування щодо рецептурних і безрецептурних лікарських засобів й інших товарів аптечного асортименту, фармацевтичну опіку під

час вибору та реалізації лікарських засобів природного та синтетичного походження шляхом оцінки співвідношення ризик/користь, сумісності, із врахуванням їх біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних і хімічних особливостей, показань/протипоказань до застосування, керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого.

ФК11. Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проєктів у сфері фармації.

За підсумками вивчення навчальної дисциплін здобувач освіти має досягти програмних результатів навчання:

ПРН01. Мати та застосовувати спеціалізовані концептуальні знання у сфері фармації та суміжних галузях з урахуванням сучасних наукових здобутків.

ПРН03. Мати спеціалізовані знання та уміння/навички для розв'язання професійних проблем і задач, у тому числі з метою подальшого розвитку знань та процедур у сфері фармації.

ПРН07. Збирати необхідну інформацію щодо розробки та виробництва лікарських засобів, використовуючи фахову літературу, патенти, бази даних та інші джерела; систематизувати, аналізувати й оцінювати її, зокрема, з використанням статистичного аналізу.

ПРН19. Розробляти технологічну документацію щодо виготовлення лікарських засобів, обирати раціональну технологію, виготовляти лікарські засоби у різних лікарських формах за рецептами лікарів і вимогами (замовленнями) лікувально- профілактичних закладів, оформлювати їх до відпуску.

Предмет вивчення: утворення термінів у номенклатурі назв лікарських засобів, ботанічній, фармакогностичній та хімічній номенклатурах латинською мовою, конструювання термінів-композитів.

*Постреквізити: Засвоєння навчальної дисципліни закладає підґрунтя до вивчення здобувачами освіти низки дисциплін (**біології**: номенклатура лікарських рослин; загальної **хімії**: номенклатура хімічних елементів, сполук; **фармакології**: номенклатура лікарських засобів; **клінічних дисциплін**: комплекс греко-латинських словотвірних елементів та структура спеціальних термінів) та забезпечує професійну термінологічну грамотність у процесі подальшого навчання та у майбутній професійній діяльності.*

Згідно з навчальним планом	**Кредити ЄКТС**	**Години**
Всього, з них:	3	90
лекції	не передбачено навчальним планом	
семінарські заняття	не передбачено навчальним планом	
практичні заняття		36
клінічні заняття	не передбачено навчальним планом	
лабораторні заняття	не передбачено навчальним планом	
самостійна робота		54
Виконання курсової роботи	не передбачено навчальним планом	
Форма підсумкового контролю	диференційований залік	

1. Тематичний план навчальної дисципліни

Теми практичних занять

№	Найменування теми	Кількість годин
Модуль 1. Латинська мова		

Змістовий модуль 1. Лексичне забезпечення вивчення теми “Рецептура”. Поняття про рецепт, Державна Фармакопея.		
1.	Загальні відомості про латинську мову. Роль латинської та давньогрецької мов у медичній та фармацевтичній термінології. Алфавіт. Вимова голосних, дифтонгів, приголосних, буквосполучень. Наголос. Довгота і короткість складу.	2
2.	Дієслово. Граматичні категорії. IV дієвідміни. Основні форми дієслова. Основа теперішнього часу. Наказовий спосіб. 2 особа однини та множини.	1
3.	Praesens indicativi activi et passivi persona 3 singularis et pluralis. Дієслово "esse" persona 3 singularis et pluralis.	2
4.	Граматичні категорії іменника. 1 відміна іменників. Грецькі іменники 1 відміни. Неузгоджене означення. Модель назв настоянок. Прийменники, що вживаються у фармацевтичній термінології.	2
5.	Іменники 2 відміни. Загальна характеристика, визначення роду. Винятки щодо роду. Особливості відмінювання іменників середнього роду. Грецькі іменники на -on. Фармацевтична фразеологія. Наукові та тривіальні назви лікарських засобів.	1
6.	Прикметник. Граматичні категорії. Дві групи прикметників, їх ознаки. Словникові форми прикметників. Узгодження прикметників з іменниками 1-2 відміни. Місце прикметників у фармацевтичних термінах. Дієприкметник минулого часу пасивного стану у фармацевтичній термінології. Основні моделі фармацевтичних термінів. Багаточленні найменування. Назви сироваток, вакцин, анатоксинів.	2
7.	Рецепт. Частини рецепту. Граматична структура рецептурного рядка. Простий та складний рецепт. Додаткові написи в рецепті.	2
8.	Поняття про терміноелемент. Товарні назви препаратів. Світова синонімія. Виписування рецептів на лікарські засоби з тривіальними назвами. Номенклатура вітамінів та полівітамінних комбінованих препаратів, гормональних та ферментних препаратів. Назви алкалоїдів та глюкозидів.	1
9.	Третя відміна іменників. Основа іменника. Три типи відмінювання (приголосний, голосний, мішаний). Іменники чоловічого роду 3 відміни. Іменники жіночого роду 3 відміни. Винятки з правил про рід. Грецькі дублети. Словотворчі елементи.	2
10	Іменники середнього роду 3 відміни. Винятки з правил про рід. Грецькі дублети. Особливості відмінювання деяких іменників 3 відміни. Відмінювання.Словотворчі елементи.	2
11.	Прикметники III відміни. Відмінювання, узгодження з іменниками. Прикметники III відміни у ботанічних назвах та в назвах лікарських засобів. Дієприкметники теперішнього часу активного стану. Відмінювання. Назви інгредієнтів складного рецепту. Словотворення.	2
12	Ступені порівняння прикметників. Особливості утворення ступенів порівняння прикметників. Вживання ступенів порівняння прикметників у фармацевтичній термінології. Дієприслівник. Числівник. Займенник.	2
13	Іменники IV і V відмін. Відмінювання. Особливості вживання слова "species". Словотворення. Грецькі дублети та словотворчі елементи.	1
14	Назви хімічних елементів, кислот та основ.	2
15	Назви солей та кислотних, вуглеводневих радикалів. Назви складних ефірів.	2
16	Скорочення в рецептах.	1
17	Оформлення рецептів на тверді лікарські форми.	1
18	Оформлення рецептів на м'які лікарські форми.	1
19	Оформлення рецептів на рідкі лікарські форми.	1
	Разом за змістовим модулем 1	30

Змістовий модуль 2. Загальні відомості з ботанічної номенклатури. Основні відомості з клінічної термінології.		
20	Загальні відомості з ботанічної номенклатури. Граматичні моделі ботанічних назв. Назви лікарської рослинної сировини. Назви ботанічних родин рослин. Загальні відомості структури фармацевтичного терміна-композита. Утворення термінів заданих інформативними морфемами та терміноелементами.	2
21	Загальні відомості про клінічну термінологію. Структура клінічних термінів. Найпоширеніші грецькі дублети та кінцеві терміноелементи.	2
22	Найпоширеніші префікси та суфікси у клінічній термінології. Словотворення за допомогою грецьких префіксів.Словотворення шляхом складання основ.	2
	Разом за змістовим модулем 2	6
	Разом за модулем 1	36

2. Самостійна робота

Опрацювання тем, що передбачені для самостійного вивчення:

№	Тема	К-ть годин	Рекомендована література
1.	Загальні відомості про латинську мову. Роль латинської та давньогрецької мов у медичній та фармацевтичній термінології. Алфавіт. Грецькі словотворні елементи. Наголос. Довгота і короткість складу.	3	відповідно до розділу 5 силабусу
2	Найуживаніші дієслова у фармацевтичній термінології. Словотворчі елементи дієслівного походження у назвах препаратів.	2	
3.	Граматичні категорії іменників. Неузгоджене означення. Прикметники, що характеризують лікарські засоби за їх фармакологічною дією. Словотворчі елементи. Рецепт, основні відомості.	2	
4.	Номенклатура лікарських засобів. Назви сировини та продуктів первинної обробки. Назви водних, ефірних та спиртових витяжок з рослинної сировини. Назви лікарських рослин у ботанічній і фармацевтичній термінології.	3	
5.	Наукові та тривіальні назви лікарських препаратів. Товарні назви препаратів. Світова синонімія. Виписування рецептів на лікарські засоби з тривіальними назвами.	4	
6.	Назви вітамінів і полівітамінних комбінованих препаратів, назви ферментних і гормональних препаратів. Назви вакцин, сироваток і анатоксинів.	2	
7.	Особливості відмінювання іменників жіночого роду III відміни на -sis. Особливості відмінювання іменників грецького походження на -ma.	3	
8.	Прикметники III відміни в ботанічній і фармацевтичній термінології. Вживання ступенів порівняння прикметників у фармацевтичній термінології.	4	
9.	Іменники IV-V відмін у фармацевтичній термінології.	2	
10.	Числівник. Латино-грецькі словотворчі елементи числівників у назвах препаратів. Прислівники та займенники у рецептурі.	3	
11.	Латинська хімічна номенклатура. Ботанічна номенклатура. Назви лікарських рослин.	6	
12.	Найуживаніші фармацевтичні частотні відрізки у назвах препаратів.	2	

13.	Рецептура. Рідкі, м’які та тверді лікарські форми.	6	
14.	Найуживаніша латинська термінологія у гомеопатії.	4	
15.	Клінічна термінологія. Словотворення за допомогою латинських та грецьких префіксів.	4	
16.	Клінічна термінологія. Найпоширеніші грецькі дублети та кінцеві терміноелементи. Найпоширеніші суфікси у клінічній термінології.	4	
	Разом за модулем 1	54	

3. Політика курсу

Під час проведення занять та контрольних заходів здобувачі освіти мають дотримуватися етики ділового спілкування, без дозволу викладача не користуватися мобільними телефонами, іншими технічними засобами, дотримуватися академічної доброчесності, яка реалізується через: самостійне виконання індивідуальних завдань, завдань поточного та підсумкового; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Здобувач освіти допускається до підсумкового контролю, якщо він досяг запланованих результатів навчання відповідно до встановлених критеріїв оцінювання з цієї дисципліни. Відвідування всіх передбачених видів навчальних занять є обов’язковим. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

4. Критерії оцінювання

Поточний контроль успішності навчання здобувачів вищої освіти здійснюється під час практичного заняття на основі теоретичних знань і практичних навичок та вмінь, задля чого використовуються такі форми контролю:

- *усне опитування;*
- *бліц-опитування;*
- *усне та письмове виконання* вправ на закріплення навичок перекладу спеціальних термінів з латинської та української мов*;*
- *контроль практичних навичок*;
- *усні/письмові відповіді* на питання за темами СР відповідно до календарно-тематичного плану

Підсумковий контроль успішності навчання здобувачів вищої освіти здійснюється після завершення вивчення дисципліни та реалізується у вигляді диференційованого заліку – форми підсумкового контролю, який виставляється за результатами поточного контролю. Диференційований залік отримують здобувачі, які успішно виконали усі види навчальних робіт, передбачених ПНД, та при вивченні дисципліни набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. За наявності невідпрацьованих пропущених занять та/або незадовільних оцінок студенти не отримують диференційований залік з дисципліни.

Оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти: схема нарахування та розподілу балів

Поточна навчальна діяльність оцінюється викладачем на відповідному практичному занятті згідно з розкладом на основі ПНД за традиційною 4-бальною шкалою, контроль засвоєння практичних навичок проводиться після вивчення кожного змістового модуля. Перерахунок традиційної оцінки у бали здійснюється відповідно до коефіцієнтів, що внесені до структури дисципліни в електронному журналі.

Оцінювання рівня набутих знань за темами СР проводиться під час практичного заняття згідно з ПНД. Оцінка рівня знань за темами СР є компонентом загальної оцінки за практичне заняття.

Оцінювання індивідуальної роботи студента.

На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань з визначенням кількості балів за їх успішне виконання. Нарахування балів відбувається за умов обов'язкової участі завідувача, завуча та викладача. Ці бали є заохочувальними та додаються одноразово до загальної суми балів поточної успішності. Їх загальна кількість для одного здобувача вищої освіти не повинна перевищувати 12-ти, при цьому загальна сума балів за навчальну дисципліну не може перевищувати 200 балів.

До індивідуальних завдань відносяться:

1) написання рефератів та створення мультимедійних презентацій з доповідями на засіданнях студентського наукового гуртка кафедри – 3 бали;
2) участь у виготовлені таблиць, постерів за темами практичних занять – 2 бали;
3) участь/призер І туру Всеукраїнської студентській олімпіаді з дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» на І-му етапі – 2/6 балів;
4) участь/призер ІІ туру Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» – 7/12 балів;
5) автор або співавтор тез/статті – 3/5 балів;
6) автор або співавтор усної/стендової доповіді на науковій конференції – 6/3 балів;
7) автор студентської наукової роботи, що прийнята до участі або відзначена дипломом І-ІІІ ступеня у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт на ІІ етапі – 8 (участь) або 12 (диплом) балів.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля здобувачу вищої освіти виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за багатобальною шкалою з використанням прийнятих у ЗВО та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичними вказівками для вивчення кожної теми. Оцінка за дисципліну розраховується як сума балів за поточну навчальну діяльність здобувача та за успішне виконання індивідуального завдання (якщо цей вид роботи мав місце).

Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може набрати за вивчення дисципліни, становить **200.**

Розрахунок кількості балів за дисципліну проводиться на підставі отриманих оцінок поточного контрою за формулою:

$$\frac{\Sigma}{n} \times k$$

де Σ - сума всіх позитивних поточних оцінок, отриманих здобувачем вищої освіти за практичні заняття, n – кількість практичних занять під час вивчення дисципліни, k – коефіцієнт перерахунку національної (4-бальної) шкали в 200-бальну, який дорівнює 40.
Бали з дисципліни для здобувачів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-бальну шкалу за абсолютними критеріями.

8. Шкала оцінювання семестрового контролю

200-бальна шкала	Національна шкала	
Іспит/ диференційований залік, залік	Іспит/ диференційований залік	Залік
180-200	5, «відмінно»	«зараховано»
140-179	4, «добре»	
120-139	3, «задовільно»	
0-119	2, «незадовільно»	«незараховано»

200-бальна шкала	Шкала ECTS
192-200	A
172-191	B
148-171	C
128-147	D
120-127	E
0-119	F

5. Рекомендована література

Основна

1. Смольська Л. Ю. та ін. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології. Київ: ВСВ «Медицина». 2019. 368 с.

Додаткова

1. Smolska L. Yu., Kiselyova O. G. The Latin Language and Medical Terminology Basics. Київ: AUS Medicine Publishers, 2010. 400 p.
2. Філат Т. В. та ін. Навчальний посібник з латинської мови для студентів-іноземців. Дніпро. 2021. 188 с.
3. Бєляєва О. М., Сологор І. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології. Київ: ВСВ «Медицина», 2011. 256 с.
4. Світлична Є.І., Толок І.О. Латинська мова. 3-тє видання. Київ: ВД «Професіонал». 2007. 400 с.
5. Арнаудов Георгі Д. Медична термінологія 5-ма мовами. Софія. 1964.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура: український стандарт. Київ: «Здоров'я», 2001. 225 с.
7. Гордієнко О. та ін. Сучасна хімічна термінологія та номенклатура органічної хімії. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. № 620. Львів, 2008. С. 66-69.
8. Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук. Київ: «Богдан», 2008. 176 с.
9. Webster Merriam-Webster's Medical Desk Dictionary. USA, 2005. 918 p.

Інтернет-ресурси:

1. Сайт кафедри: https://201.dmu.edu.ua/
2. Освітньо-професійна програма спеціальність «Фармація, промислова фармація», pdf, https://drive.google.com/file/d/1k0392l7LRtVMIZI1WVC8OO7N1NcCQeqj/view
3. Освітній портал Дніпровського державного медичного університету: https://moodlenew.dmu.edu.ua/?redirect=0

Силабус розроблено на підставі програми навчальної дисципліни, затвердженої на засіданні центральної методичної комісії «24»червня 2025 року, протокол No 10.

Силабус затверджено на засіданні кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук 11 червня 2025 року, протокол № 12.

Завідувачка кафедри Тетяна ФІЛАТ